

»En herlig betænkning« af »mistænkeliggørende postulater« fra det »kulturradikale spinatbed«

*Stemmer om bogen »Idrættens tredje vej«
– i kronologisk orden*

»Sprængfyldt af visioner.«

Edel Hildebrandt i *Politiken*, 11.5.1994.

»På kulturhistorisk baggrund leverer den idræts- og kulturpolitikens historie som forudsætning for sin velfunderede provokation: At den 'interesseorganisationernes politik', som Kulturministeriet har valgt på idrætsområdet, slet ikke er kulturpolitik.«

Søren Vinterberg i *Politiken*, 15.5.1994.

»Imponerende sammenfatning af de sidste 15 års humanistiske og samfundsvidenskabelige idrætsforskning ... den (indtil nu) mest omfattende og dybdeborende analyse af kulturbegrebet i den nye udredning ...«

Ove Korsgaard i *Information*, 5.1994.

»Debatoplæg på vildspor.

... Det er på sin plads at tænde advarsel-lamperne, inden nogen ophøjer de to forfatteres personlige anskuelser til svaret på en ny idrætspolitik... Hele bogens ånd og saglige grundlag er betegnende for det pseudo-forskningsmiljø, som forfatterne er en del af. Hvis 'Idrættens tredje vej' overhovedet angiver nogen ny vej, er det et vildspor.«

Kai Holm, formand
for Danmarks Idræts-Forbund,
i *Idrætsliv* (DIF), nr. 9/27.5.1994.

»Idrætspolitisk betænkning på afveje.

... En helt igennem støvet og traditionel betænkning, udarbejdet af folk med pæne titler og rod i Gerlev Idræthøjskoles kulturradikale spinatbed... Og så kan vi andre slippe for en omgang ideologisk politisering, som idrætten ikke kan bruge til noget.«

Frits Christensen
i *Morgenavisen Jyllands-Posten*,
29.5.1994.

»Bogen adskiller sig forfriskende fra traditionelle politiske betænkninger, idet den balancerer mellem at være et kritisk debatoplæg og en egentlig kulturpolitisk redegørelse...

Trialektikken må ses i modsætning til den hævdevundne dialektiske metode. Men hvor dialektikken bygger på kamp og modsætninger (som sporten!) for at udkrystallisere sig i nye synteser, som igen ægger til modsigelse, er der noget underligt lidenskabsløst over trialektikken, hvor det ene tredje nærmest lægger sig oven i de foregående, trip, trap, trasko.

... den heldige paring af en nationaløkonom, som trods udfaldene mod målevanviddet i 'sports science' selv kan sin statistik, og en kultursociolog med den bredeste

viden om international idrætsteori i Danmark.«

Hans Bonde i *Politiken*, 8.6.1994.

»... meget velskrevet og logisk opbygget bog... en blandning af spændende (blandt andet er afsnittene om 'idrættens rum', 'idrætten og tv' og 'foreningsidrætten' fyldt med interessante iagttagelser) og forudindtagede spekulationer – men den empiriske forankring mangler.«

Morten Mølholm Hansen,
informationschef i DIF, i *Idrætsliv*,
nr. 10/10.6.1994.

»Kroppen – og det liv, man lever.

... Der blandes nøgtern og 'objektiv' viden med Bøjes og Eichbergs idræts- og kulturpolitiske indsigt, viden og engagement på spændende og konstruktiv vis...

Der er en oplagt styrke i – på det analytiske plan – at anskue idræt ud fra tre dimensioner, idet de forandringer og den kompleksitet, der kendetegner især nutidens idræt, fremstår mere tydeligt for læseren. Men 'faren' er – som forfatterne selv antyder – at de væsentlige spørgsmål og problemstillinger 'går tabt' i mellemrummene mellem de tre poler.

... i et tilgængeligt og velskrevet sprog ...«

Michael Andersen
i *Højskolebladet*, 17.6.1994.

»Det trialektiske troldspejl.

... Den tredje vej er et varmt og kropsligt fantasifoster. Men det er ligeså meget et fantasifoster, som Snedronningens iskolde palads.«

Søren Damkjær
i *Idrætsliv* (DIF), nr. 11/24.6.1994.

»Den nye voksenkultur er over os.

... I 'Idrættens tredje vej' har den nye vok-

senkultur en central placering... Den nye voksenkultur indebærer en stor udfordring for foreningslivet og folkeoplysningen... en ny kropsinteresse, der fokuserer på sammenhængen mellem krop og psyke ...«

Steffen Hartje
i *Folkeoplysning* (Fritid & Samfund),
nr. 2/juni 1994.

»At snakke om kulturkamp i dansk idræt er et udtryk for en formynderisk og virkelighedsfjern gøren-sig-klog på idrætten.«

Morten Mølholm Hansen
i *Idrætsliv*, nr. 12/5.8.1994.

»Hvor langt skal DFIF kaste sig ud i den kulturkamp, som forfatterne til 'Idrættens tredje vej' påstår foregår inden for idrættens verden. Det kunne være et interessant emne at få debateret frem til forbundets 50 års jubilæum i 1996.

Det kan ikke undre, at undertegnede er meget uenig med forfatterne i hele opfattelsen af idrættens verden og opfatter bogen som en provokation over for idrættens organisationer. Har det været hensigten, er ovenstående et lille bevis på, at det er lykkedes.«

Svend Møller, generalsekretær
for Dansk Firmaidrætsforbund,
i *Firmaidræt* (DFIF),
nr. 7-8, juli-august 1994.

»Idrætten går sin skæve gang.

'Den kulturpolitiske redegørelse skal tirre, irritere og ægge os alle sammen til at tage fat på debatten.' Det var en del af Jytte Hildens mål ... Med bogen Idrættens tredje vej har ministeren fået en vare, der lever op til hendes forventning om at få provokeret idrætten til debat.«

Torben Elsig-Pedersen
i *Dansk Ungdom og Idræt* (DGI),
nr. 22/11.8.1994.

»Den Tredje Vej er unik i en dansk kulturpolitisk sammenhæng... Den er formentlig unik i en international sammenhæng... Det ville nok svare til, at man satte Habermas til at udarbejde en betænkning om tysk eller europæisk samfundsudvikling som et politisk projekt...

Der er en revolutionsteori... en økologisk eller kropøkologisk revolution... Der er en kritik af industrisamfundet... Der er en analyse af de tre grundpiller i dansk kulturpolitik: grundtvigianismen, kulturradikalismen og den socialdemokratiske kulturpolitik... Der er så at sige tale om en omvendt etnocentrisme... exotisme... Kroppen er basis i den trialektiske filosofi...

Det er som om forfatterne vil hele syndefaldets dualismer (himmel-jord, uskyld-skyld, mand-kvinde) ved at lade Adam, Eva og slangen (og måske Vorherre) spille kooperativ bold med æblet...

Trialektikken er jo ikke bare en analyse... Den lægger op til at det er en revolutionær teori... Det hele føjes ind i en uklar romantisk-utopisk revolutionsforventning, hvor kroppen og bevægelseskulturen har samme rolle som proletariatet hos Marx...

Hvis man dropper moralismen, lever den danske idrætskultur allerede i den bedste af de mulige verdener. En hårdtarbejdende befolkning i en vis homogen livsstilskultur har gjort bevægelseskultur til en del af sin livsstil. En ganske høj procentdel af den voksne befolkning er aktive. Kvinderne er med, de ældre er med... DIF repræsenterer idrætsdisciplinernes særlige kultur og æstetik... Idrætten må vedkende sig selv.«

Søren Damkjær fra Center for Idrætsforskning i en kommentar for Idrættens Fællesråd, 18.8.1994.

»Tak for den bedste og mest interessante af de betænkninger og rapporter om idrætten og idrætspolitikken, som er skrevet de sid-

ste 20 år. Bogen er velskrevet, og den er de fleste steder velargumenterende og veldokumenteret. Men dens væsentligste kvalitet er, at den er båret af engagement og en kritisk holdning.

Kritik: ... På flere helt fundamentale områder af bogen savner jeg dokumentation og empiri for påstandene... om de alternative kropskulturelle strømninger... om idrætten i livsformerne... forfatterne forbigår foreliggende empiri om idrætsforeningerne... På den ene side er idrætsforeningerne i gamle dage beskrevet alt for idealiseret, og på den anden side billedet af idrætsforeningerne idag alt for negativt og forenklet...

Jeg mener at tiden er inde til at realisere den decentrale model.«

Bjane Ibsen fra Danmarks Højskole for Legemsøvelser i en kommentar for Idrættens Fællesråd, 18.8.1994.

»'Idrættens tredje vej' er ikke farbar. ... enestående ukendskab til de faktiske forhold... med kikkerten for det blinde øje... akademisk uvidenhed... mistænkeliggørende postulater uden skygge af belæg... Desværre kunne denne liste fortsættes ganske længe, men lad os holde her...

'Den tredje vejs' analyser og anbefalinger... er ikke interessante. Vi kan ganske enkelt ikke bruge dem til noget konstruktivt.«

Preben Kragelund, direktør for Team Danmark, og chefkonsulent Niels-Christian Holmstrøm i *td-aktuel*, nr.5/ august 1994.

»Man tror, det er løgn. Vi skal i det igen. Bruge kræfter og tid på en debat om formålet med overhovedet at have en eliteidræt i dette land. Den eliteidræt, som jo ellers nyder en overvældende folkelig opbakning, og som høster mange lovord fra politikerne ved højtidelige lejligheder. Men når det er

tid for betænkninger og officielle idrætspolitiske debatter, så synes de mange skulderklap at fordufte... Vi idrætsledere bliver nødt til at bruge krudtet på at afværge en dagsorden, som er sat af folk, som kun har foragt til overs for eliteidræt. En sådan 'afværgelsesmanøvre' er netop, hvad jeg er i gang med lige nu.«

John Christensen, formand
for DIFs eliteidrætsudvalg,
i *Berlingske Tidende*, 18.8.1994,
forkortet genoptrykt i *Idrætsliv*,
nr. 14/2.9. 1994.

»'Idrættens tredje vej' er en herlig betænkning... Bogen vil få stor udbredelse inden for idrætslæreruddannelserne, idet den sætter ord og tal på store stofområder.«

Idræt i skolen, nr.5/ august 1994.

»Idrætsorganisationerne er utvetydigt imod et centralt idrætsråd, men ser gerne at kulturministeriet spiller en mere aktiv rolle i idrætspolitikken.«

Torben Elsig-Pedersen
i *Dansk Ungdom og Idræt*,
nr. 24/25.8.1994.

»Både idrætsmiljøer og forskningsmiljøer vil finde ting i bogen, der vil ægge til diskussion og måske kamp. Kampen er netop sammen med legen og dansen for de to forfattere det kendetegnende ved den tredje vej.«

Dansk Idræthistorisk Forening Krop og Kultur – Nyhedsbrev, nr. 3/august 1994.

»DIF følger op.

Over 100 idrætsforsker, idrætsledere, politikere m.fl. fik torsdag den 18. august på GI. Dok i København en tiltrængt mulighed for at diskutere idrætspolitik. Det kom der faktisk rigtigt meget godt ud af.

Selv om DIF aldrig vil kunne tilslutte sig

dét idræts- og samfundssyn, som præsenteres i 'Idrættens tredje vej', viste debatten en bred opbakning til synspunktet om en mere markant idrætspolitisk rolle til Kulturministeriet...

DIF's bestyrelse har besluttet at udarbejde en opfølgingsbog, som tager fat dér, hvor 'Idrættens tredje vej' slap... Og som samtidig skal være helt anderledes konkret og handlingsanvisende end 'Idrættens tredje vej' .«

Kai Holm i *Idrætsliv*, nr.14/2.9.1994.

»Den store eksamen.

Der var lagt i kakkellovnen, da forfatterne til debatbogen, 'Idrættens tredje vej', skulle forsvare deres idéer over for idrættens establishment. Men noget idrætspolitisk blodbad blev det langtfra...

Det er ganske vist sjældent, at idrætskonferencer lægger op til store følelsesudbrud, men denne konference om debatbogen 'Idrættens tredje vej' nærmest indbød til et større idrætspolitisk slagsmål...

Idrætsforskeren Søren Damkjær gik direkte til angreb på grundtankerne i bogen, som han mente var udtryk for romantiske drømmerier om den store kropsrevolution, som omstyrter det dødsdømte industrisamfund...

Bjarne Ibsen fra DHL var mere positiv og roste bogen for at være modig og flere steder både velargumenterende og veldokumenterende. Til gengæld brød han sig ikke om, at bogen gav udtryk af, at foreningsområdet er gået i forfald...

Kai Holm erklærede sig enig med Eichberg og Bøje, at Kulturministeriet skal have en mere markant idrætspolitisk rolle...

'Kai Holm stiller jo krav om de samme emner, som vi gør,' mente Claus Bøje og understregede derefter, at det ikke var afgørende for forfatterne at få en fond, men at sikre et modspil til bl.a. organisationerne.

At dømme på den livlige debat bliver det ikke noget problem.«

Søren Bang i *Idrætsliv*, nr. 14/2.9.1994.

»Sagt om 'Idrættens tredje vej'.

I har glemt idrættens blod, sved og tårer... Niels-Chr. Holmstrøm, chefkonsulent, Team Danmark.

I DGI kan vi ikke leve med at blive placeret i en rundkørsel med 3 veje sammen med DIF, Firmaidrætten og Team Danmark. Vi vil have mange veje, og vi må sige nej tak til et centralt sportsråd. Ole Larsen, informationschef i DGI.

Som idrætsleder har jeg svært ved at forstå forfatterne. Grunden er, at vi ikke lever i den samme verden. Forfatterne har fået for frit spil og giver et fordomsfuldt, negativt og unuanceret billede af idrættens arbejde. Kai Holm, formand for DIF.

Der er ikke behov for en idrættens tredje vej... Svend Møller, generalsekretær, DFIF.«

Firmaidræt, nr. 9/september 1994.

»... men sandt at sige, så følte firmaidrætslederne, at DFIF allerede er gået langt ud ad den 'tredje vej' i de tilbud som forbundet allerede idag byder sine medlemmer... Og rundt omkring i landet ses succeser indenfor 'den alternative idræt', som selv de mest optimistiske ikke turde håbe på. Det viser, vi er på rette (tredje) vej...«

Bent Stendorf, formand for DFIF's lovudvalg, i *Firmaidræt*, nr. 9/september 1994.

»'Idrættens tredje vej' er en provokation, således som bogen behandler idrætsorganisationernes rolle i Danmark. Som idrætsorganisation må DFIF nødvendigvis sætte spørgsmålstegn ved det idræts- og samfundssyn, som bogen giver. Men hvorfor ikke betragte bogen som det den er. Et

spark bagi til den danske idrætskultur, der ikke har formået at følge med samfundets udvikling.«

Jørgen Pilegaard, formand for DFIF's aktivitetsudvalg, i *Firmaidræt*, nr. 9/september 1994.

»Va mæ eliten.

... Eliten bryder grænser, eliten viser vej... Men den erkendelse har danskerne det svært med... Den seneste kulturministerielle betænkning, hvor idrætsforskerne Claus Bøje og Henning Eichberg fra Gerlev Idræts højskole er blevet bedt om at kigge idrætten efter i sømmene, lader ingen tvivl tilbage: Eliten er oppe mod hårde odds. Forfatterne skriver blandt andet: 'Elitesporten er et led i den borgerlige disciplinering, vækst for enhver pris, ulighed m.m., og hvor de humane aspekter som fællesskabsfølelse, leg, fest og lighed er en total mangelvare... ja, fascistiske statsstrukturer.'

John Christensen: 'Man tror det er løgn... Er det den nye idræts- og kulturbiibel, så er det forfærdeligt.'

Forfærdeligt? Dansk?«

Annelise Bistrup og Olav Hergel i *Berlingske Tidende*, 11.9.1994. (Citatet fra »Idrættens tredje vej« var falsk, som *Berlingske Tidende* senere beklagede.)

»... årets store idrætspolitiske samtaleemne 'Idrættens tredje vej' ...«

Morten Mølholm Hansen i *Idrætsliv*, nr. 16/30. 9.1994.

»Det varmeste udspil fra idrætsforskerne er den kulturpolitiske redegørelse 'Idrættens tredje vej', som er bestilt af kulturministeriet. Redegørelsen har vakt forargelse og debat i idrætsorganisationerne. Men den har efterfølgende ført til, at en række problemstillinger er taget op til diskussion.

Spørgsmålet er, om en forskning, der i

fremtiden i højere grad bliver finansieret af organisationerne selv, vil gå lige så tæt på, træde ligeså meget over tærne og vække til ligeså stor debat?«

Torben Elsig-Pedersen
i *Dansk Ungdom og Idræt*,
nr. 30/20.11.1994.

»Bogen er en gave til idrætslæreren...

Undervejs suppleres den meget saglige tekst af tabeller og figurer med helt nye tal fra bl.a. Socialforskningsinstituttet... meget omfattende litteraturliste og et godt register... Bogens informationsmængde er meget stor, og da materialet præsenteres på en særdeles overskuelig måde, er bogen bestemt anbefalelsesværdig som redskab for idrætsunderviseren.«

Mads Møllgaard
i *Gymnasieskolen* (Gymnasieskolens
Lærerforening), nr. 19/13.10.1994.

»Aldrig har idrætten været genstand for en så ambitiøs og altomfattende behandling som i Den Tredie Vej. Desuden er bogen både kvantitativt og kvalitativt den tungeste af de publikationer, der hidtil er udkommet... Selvom bogen, ligesom de andre i serien, ikke er betænkninger i sædvanlig forstand, har den som led i den kulturministerielle udredning en halvofficiel status. Idrætsverdenen i Danmark burde altså være bæret over for første gang at få en så omfattende behandling.

Men den behandling, som idrætten får i Den Tredie Vej, er netop ikke en neutral analyse og fremskrivning af 25 års idrætspolitik indenfor rammerne af en kulturpolitik og et kulturministerium. Idrætten måles udfra forfatterens utopi, Den Tredie Vej. Claus Bøje og Henning Eichberg vil kritisere og provokere...

I det hele taget er forfatterne utilfredse med industrisamfundet og dets idrætskul-

tur... Den tredie vej er kropserfaringens, meditationens, fordybelsens og dansens vej... i et nyt økologisk samfund, hvor kroppens økologi vil svare til livsformernes økologi. Det er en utopi om et samfund, hvor natur, krop og kultur spiller sammen i harmoni.

Hele Den tredie vej bygger altså på en nogenlunde sammenhængende filosofi, kulturteori og idrætsteori...

Min kritik af den tredie vej... Der er i industrisamfundet mange former for bevægelseskultur. Sporten er een af dem. Dansen er en anden... Den moderne sport i atletik, fodbold osv. har i det moderne samfund rensat det uvæsentlige fra... Overordnet er sportens kode en kode for at vinde og tabe. Hvis vindere systematisk møder vindere under præcise betingelser, har vi den moderne sport... Man kan naturligvis spille street-hockey fra gang til gang med skiftende hold... men der er så at sige ikke noget system...

Det er klart, at sportens æstetik er funktionens æstetik. Den kan ikke være andet... Man kan ikke vilkårligt klistre dansens æstetik på sporten. Skidt for sig og snot for sig... Anderledes kan det ikke være...

Mod den tredie vejs formyndere... Der er ikke brug for en utopi af den slags, som forfatterne fremsætter... Hvis bogen med dens imponerende omfang og lærdhed bliver en kulturpolitisk bibel på idrætsområdet, kan den ufrivilligt blive et bevis for, at idrætten stadig ikke kan anerkendes som den kulturform, som den simpelthen er.«

Søren Damkjær i *Puls, Trænerblad for Team Danmark*, nr. 3/1994.

»'Idrættens tredie vej' er en blanding af argumentatoriske tricks... Denne kulturelle formynderholdning er baseret på opsummeringen af de værste sider af de tre piller in dansk kulturpolitik: Den grundtvigian-

ske bornerthed, den kulturradikale formyn-derholdning overfor folkekultur og den socialdemokratiske opdrager-fanatisme. Dette er koblet med Henning Eichbergs utopiske industrisamfundskritik, der gentager den tyske sportskritiks værste fordomme. På denne tvivlsomme blanding kan man hverken skabe en idrætspolitik eller en kulturpolitik.

'Idrættens Tredie Vej' har derfor langt videre perspektiver. Den handler om langt mere end idrætten som en del af kulturpolitikken. Den handler om kulturpolitikens forudsætninger. Da den er det kvalitativt og kvantitativt mest omfattende bidrag, vil det derfor være trist, hvis den kun ses som et bidrag til idrætsdebat. 'Idrættens Tredie Vej' handler om kroppen i industrisamfundet og om kulturanalySENS grundlag.«

Søren Damkjær
i *Dansk sociologi*, nr. 3/1994.

»Idrætsforskningens vigtigste opgave er at stimulere, udfordre og provokere for dermed at stille spørgsmål ved det etablerede og skabe forudsætningen for den samtale, som kan føre til større indsigt og forståelse. Det er min fornemmelse, at for megen forskning er kedelig og forudsigelig og i for høj grad tjener til at bekræfte tingenes tilstand.

Reaktionerne på 'Idrættens tredje vej' med Claus Bøje og Henning Eichberg som forfattere var i denne sammenhæng typiske. I stedet for at tage udgangspunkt i bogens analyse af idrættens kulturpolitiske sammehæng blev den fra visse sider mødt med en fornærmet afvisning. Det letteste, når man ikke er enig, er jo at kalde noget 'pseudo-videnskabeligt' og kun acceptere

det som videnskabeligt, når ens egne fordomme bliver bekræftet.

Idrætten er sat til debat i 'den 3.vej', og det hilser vi med tilfredshed.«

Leif Mikkelsen, landsformand for Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, i årsberetningen ved DGI's årsmøde, 5.11.1994. *Dansk Ungdom og Idræt*, nr.32/10.11.1994.

»Jeg vil nævne 'Idrættens tredje vej'... Bogen har i mine øjne sat gang i en god portion debat, og det er lige præcis det, der er meningen... Det, bogen spørger om, er, hvordan idrættens penge bruges. Bruges de godt nok idag? Skal vi have en idrætsfond? Skal vi have et idrætspanel? Skal vi have andre former for inspiration i en verden, der ændrer sig, også når det gælder idræt og sport osv.?

Jeg er i den heldige situation, at jeg overhovedet ikke behøver være enig i, hvad de enkelte bøgernes forfattere synes og mener, såmænd heller ikke i den endelige rapport, der hedder 'Den danske kulturmodel'. Men jeg hilser det meget velkomment, at nogen orker at sætte noget på spidsen og sætte nogle debatter igang. Og det kan man godt sige, denne bog har gjort. Og jeg er klar over, at Danmarks Idræts-Forbunds formand har ønsket en mere markant idrætspolitisk rolle for Kulturministeriet for at få skabt en mere sammenhængende idrætspolitik. Det er vi som sagt igang med at tænke over i Kulturministeriet og i regeringen. En dialog med idrættens hovedorganisationer er meget velkommen.«

Kulturminister Jytte Hilden
ved DGI's årsmøde, 5.11.1994.